

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ
у лютому 2024 року

(оглядова довідка за інтернет-ресурсами,
матеріалами преси та неопублікованими документами)

Друга річниця повномасштабного вторгнення

Десята річниця від початку російської агресії та окупації Криму

23 лютого у Національному музеї історії України відкрито виставку «33/10», що ілюструє передумови та причини російської військової агресії в новітній історії України: розподіл Чорноморського флоту, питання роззброєння України, економічного тиску та російських територіальних претензій до України. Виставка триватиме до кінця 2024 року. Крім того, 26 лютого у приміщенні музею презентовано фіджитал-мапу «Mariupol.Me» – сучасне рішення, яке покликане об'єднати цифрові ініціативи про Маріуполь на одній платформі. Загалом це понад пів сотні проєктів віртуального світу, які є прикладом збереження культурної спадщини. Серед них: копія маріупольського Драмтеатру від «SKEIRON», 3D-тур Художнім музеєм імені А. Куїнджі, архіви фотографій, дослідницькі матеріали тощо. Робота над наповненням карти продовжується. Одночасно з презентацією проєкту «Mariupol.Me» в Національному музеї історії України розгорнуто фотовиставку «Мій Маріуполь. Щасливі миті крізь об'єктив» від «ЯМаріуполь», яку склали світлини ще мирного міста.

23 лютого Національний музей історії України у Другій світовій війні разом із Польським інститутом у Києві представили вуличну стендову виставку «Міста-фенікси. Відбудова після воєнних руйнувань». В експозиції продемонстровано досвід відновлення постраждалих від воєнних руйнацій міст, зокрема у Польщі (Варшава, Вроцлав) та інших країнах світу (Роттердам, Токіо, Ковентрі, Дубровник). Приклади їх реконструкції подано поруч із проєктами відновлення українських міст, які зазнали нищівних обстрілів (Маріуполь, Ірпінь, Херсон, Харків, Тростянець, Чернігів, Львів).

26 лютого, з нагоди Дня спротиву окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, у Києві біля Головоштамту відкрито виставку «10 років агресії – 10 років спротиву», що базується на матеріалах Віртуального музею російської агресії. На 15 тематичних банерах розкриваються різні аспекти російсько-української війни: злочини, руйнування, екологічні катастрофи, громадський спротив, морська та повітряна агресії, міжнародна консолідація,

втрачена власність, злочини проти медіа та інші. Виставку підготували Український інститут національної пам'яті разом із Центром дослідження безпекового середовища «Прометей» та Центром стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки.

21 лютого у Музейно-виставковому центрі «Музей історії міста Києва» стартував проєкт «Маріуполь: 86 днів оборони», присвячений вшануванню героїчної оборони міста. До створення виставки долучилися *Big City Lab*, Національний музей історії України та *Mariupol Reborn*. Першим етапом проєкту став Літопис оборони Маріуполя. Верифікована військовими поденна хроніка розповідає про події перших місяців російського вторгнення в Україну. В межах проєкту в музеї також відкрито міжнародну виставку плакатів, натхненних битвою за Маріуполь. Роботи, відібрані журі, увійдуть до каталогу XII Міжнародної Трієнале «4-й Блок» та колекції Національного музею історії України. Крім того, 22 лютого у музейно-виставковому центрі розпочала роботу виставка «Голоси», яка стала першою презентацією мультимедійного простору музею «Голоси Мирних» Фонду Ріната Ахметова, який покликаний документувати та розповідати історії українців, що постраждали від війни. Складовою експозиції є артінсталяції від творців *GOGOLFEST*, креативного партнера проєкту. Це зокрема: інсталяція «Стовп зруйнованого життя» та стіна «Біженці». З 24 лютого відвідувачі Музею історії міста Києва могли ознайомитися з виставкою «PRO ЖИТТЯ. Слова. Листи. Нотатки». На ній представлено реальні історії боротьби українців за незалежність і волю, написані в різні історичні періоди: під час Української революції 1917–1921 років, Другої світової війни, дисидентського руху шістдесятників, а також російської збройної агресії проти України.

16–18 лютого Національний центр театрального мистецтва імені Леся Курбаса у Києві провів артфестиваль «Лютий лютий 2014–2024». У фокусі події – мистецьке осмислення десятиліття російсько-української війни. Програма включала фотовиставки, вистави та короткометражні документальні фільми. Зокрема представлено фронтіві світлини співробітників центру – воїнів ЗСУ

Є. Копйова, В. Данилевського, О. Серебрякова, знімки режисера та волонтера О. Орлова та фотографії артоб'єктів війни авторства В. Карашевського. Протягом трьох днів у Центрі Леся Курбаса відвідувачі могли побачити: виставу-стендап «Боятися немає сенсу» про війну зсередини (*Andy Iva*); імерсивну виставу «Ножиці для кігтів алігатора», створену на основі розповідей волонтерів (театр «Veritas» разом із НЦТМ імені Леся Курбаса); прем'єру драми «Closed Sky/Закрите небо» за п'єсою Н. Неждани (театр-студія «МІСТ» разом із НЦТМ імені Леся Курбаса та Київським міжнародним університетом); документальні фільми «Силуети війни» від молодих українських кінематографістів.

23 лютого в Культурно-мистецькому центрі Національного університету «Києво-Могилянська академія» презентовано виставку «Невидані дипломи» – міжнародний проєкт, що вшановує пам'ять 40 українських студентів, життя яких

забрала росія. Цей проєкт було започатковано в січні 2023 року, щоб через трагічні історії студентів продемонструвати справжню ціну української свободи. За минулий рік відбулося 110 виставок у 24 країнах. 24 лютого 2024 року стартувала нова хвиля показів по всьому світу – «Unissued Diplomas 2.0». Проєкт допомогли втілити в життя спілка українських студентів в Канаді «СУСК» та платформа пам'яті «Меморіал».

22 лютого у столичному Національному центрі «Український дім» розпочала роботу виставка «Ательє мрій» про волю до життя та стійкість українських дітей під час війни. Виставку створили митці М. Рева, К. Білик, Ю. Болса,

А. Логов разом із дітьми у «Спільноточках» від ЮНІСЕФ у різних містах України. Провідними темами робіт стали дитинство, сім'я та дім як безпечний простір. А об'єднала їх у спільний проєкт кураторка, засновниця ГО «Порт Культури» К. Тейлор. Тут також представлено артоб'єкти дітей та молоді з 50 громад від ГО «Культурна платформа Закарпаття». В межах креативної програми від цієї громадської організації для юних відвідувачів пройшли майстер-класи, воркшопи й інтерактивні сесії. Менторами виступили хореограф А.

Сачівко,

дизайнер

Д. Шуліпа, артисти інді-поп-гурту «Тонка» та джаз спільноти *FUSION*.

10 лютого у Львові в Палаці Лозинського відкрито виставку «Крим: у діалозі століть». Це спільна ініціатива Львівської національної галереї мистецтв імені Б. Г. Возницького, Меджлісу кримськотатарського народу та Громадської організації «Кримський інститут стратегічних досліджень», яку присвячено десятій річниці окупації півострова та другій річниці героїчного опору українського народу повномасштабній агресії росії. Експозицію склали: пленерні етюди із серії «Кримські сонети» Я. Цюнглінського, триптих «Гробниця ханів у Бахчисараї» В. Наленча, твори подружжя Романа та Маргіт Сельських зі збірки Львівської національної галереї мистецтв імені Б. Г. Возницького, жанрові картини Д. Доценка та кераміка Р. Скибіна, що реконструюють побут кримських татар початку ХХ ст.

22 лютого у Запорізькому обласному краєзнавчому музеї презентовано нову виставку «Війна за Незалежність», яка розповідає про російську агресію з 2014 року. Тут зібрано близько двох сотень артефактів війни: фрагменти озброєння ЗСУ, особисті речі та нагороди бійців, матеріали про діяльність капеланів, медиків, волонтерів, фото- та відеоматеріали про хід воєнних дій, а також уламки ворожих безпілотників і ракет. Ефект присутності створено за допомогою проєкції на карту України з хроніками боїв та важливих подій періоду 2022–2023 років. Експозиція працюватиме у музеї на постійній основі.

13 лютого в межах виставкового проєкту «Пам'ять історії» у Білгород-Дністровському краєзнавчому музеї на Одещині відбулося урочисте відкриття виставки «Довга війна». Головна її мета полягає в збереженні пам'яті про російсько-українську війну. Формування експозиції, яка включає півтори сотні предметів, тривало протягом декількох років. У показі – постери, живопис, інсталяції, предмети нумізматики, філателії, а також документальний відеофільм «Море. Битва за острів Зміїний» із циклу А. Шевченка «Воєнна розвідка України:

на морі, у небі, на землі». Одним із головних акцентів виставки стала монументальна картина «Молитва» І. Волошина. Представлено також воєнні артефакти: фрагменти різного роду снарядів, боєприпасів, хвостовики, тубуси, залишки ракет із зони бойових дій, передані музею волонтерами та військовослужбовцями.

24 лютого у Вишгороді на Київщині встановлено дзеркальний меморіал «Хрест Героїв» на честь полеглих українських воїнів. Авторами задуму стали Блаженніший Святослав, А. Вавриш, О. Горган, М. Каблука й отець Тарас Валах. У церемонії відкриття взяли участь військовослужбовці, родини загиблих героїв, представники духовенства, держави та бізнесу, дипломати.

24 лютого, у другу річницю повномасштабного вторгнення росії в Україну, в колонній залі імені Миколи Лисенка Національної філармонії України в партнерстві з Паризькою філармонією відбувся симфонічний концерт «Україна незламна», який транслювався на *Philharmonie Live*. Українська музика була репрезентована творами двох сучасних композиторів – Є. Станковича (Другий скрипковий концерт) та В. Полевої («Vucha. Lacrimosa»). Цього дня у Національній опері України солісти театру, хор та симфонічний оркестр під керівництвом диригента Б. Пліша виконали «Реквієм» В. А. Моцарта. А Львівська національна опера представила композицію «Псалми війни» на музику Є. Станковича та лібрето В. Вовкуна для хору й оркестру.

10 і 11 лютого в мережі кінотеатрів *Multiplex* за донат на лікування важкопоранених військових можна було подивитися документальну стрічку А. Бадоева «Довга доба», що зібрала в собі зафільмовані на телефон простими людьми кадри реального життя в умовах війни. Телевізійна прем'єра картини відбулася 24 лютого на «1+1 Україна». Подіям початку повномасштабного вторгнення росії в Україну присвячено також нові українські телесеріали – «Перші дні» від колективу режисерів О. Єсакова, Т. Пристаєцької, А. Литвиненка, В. Шпакова, П. Острікова, К. Царик (19 лютого, «1+1 Україна») та «Перевізниця» Є. Туніка, А. Непиталюка (25 лютого, «СТБ»). «Суспільне Крим» підготувало документальний фільм «Крим: 10 років окупації» про військову операцію РФ із захоплення Кримського півострова і тамтешні реалії життя. Прем'єра документального проєкту відбулася в ефірі «Суспільного» 26 лютого у День спротиву окупації Криму. Крім того, дві прем'єри пройшли на радіо «Культура»: радіодрама «Колишні» за однойменною новелою В. Голосняка (23 лютого) та аудіоверсія документальної вистави А. Бондаренка «Місто Марії: щоденники облоги» (24 лютого у передачі «Вистава без антракту»). 24 лютого вийшов онлайн короткометражний анімаційний фільм для наймолодшого покоління українців «Піксель. Вартовий свободи», який розповідає про десять років боротьби за свободу і титанів, на чийх плечах тримається країна. Створення стрічки ініційовано СтратКомом ЗСУ та реалізовано у співпраці з проєктом «Книга-мандрівка. Україна» за сприяння Благодійного фонду «МХП – Громаді». Автор сценарію мультфільму – письменник та історик О. Михед, головного героя Пікселя озвучив стендап-комік та волонтер В. Байдак, музичний фон створили учасники гуртів «Тік Ту» та «Піріг і Батіг».

День Героїв Небесної Сотні

Музей Майдану спільно з партнерами підготував програму заходів до десятої річниці Революції Гідності. Основні події зі вшанування Героїв Небесної Сотні пройшли 18–20 лютого. Зокрема у столиці 18 лютого відбулася панахида за загиблими (Свято-Михайлівський Золотоверхий собор), а також Хода пам'яті. 19 лютого на Контрактовій площі відкрито виставку бельгійського фотографа Джима Сумкая «Київ 2014. Повернення». В Інформаційно-виставковому центрі Музею Майдану ГО «Докудейз» влаштувала показ і обговорення фільму «Євромайдан. Чорновий монтаж». Уже 20 лютого на алеї Героїв Небесної Сотні пройшов традиційний церемоніал вшанування полеглих за свободу майданівців і щорічна тиха акція «Ангели пам'яті» (організатори: Національний музей Революції Гідності, Український інститут національної пам'яті, Київська Трьохсвятительська духовна семінарія УГКЦ, мистецька агенція «Територія А»). Цього дня у Медіацентрі Україна – Укрінформ було проведено «Медіамарафон: 10 років російської агресії. Український шлях до справедливості», що включав чотири тематичні дискусійні панелі – «Майдан», «Крим», «Схід» та «Повномасштабне вторгнення», за участі представників влади, правозахисників і потерпілих. У Софійському соборі колектив *Liatoshynskyi Capella: Choir & Orchestra* Національного будинку музики представив хоровий твір В. Сильвестрова «Майдан 2014». Крім того, Національний музей Революції Гідності організував тематичні виставки: «Майдан Січ. Так почалася війна» – світлина українських фотохудожників М. Баландюха, М. Іваник, М. Палінчака, О. Тимошенка, О. Фурмана, І. Любиш-Кірдея, В. Луць (майдан Незалежності); «Справи Майдану: на шляху до правосуддя та історії» – документальні свідчення про події Майдану (алея Героїв Небесної Сотні); «Назустріч свободі» – оригінальні речі протестантів, світлина й відео (Інформцентр Музею Майдану); «Земні шляхи Небесної Сотні» – артефакти з різних куточків України (Музей історії міста Києва); «(Не)замість зброї» – плакати М. Гончарова (Галерея протестного мистецтва); «Територія свободи: Майдан» – роботи П. Бевзи, М. Вайсберга, О. Белюсенка, В. Бистрякова, *#Sociopath*, Д. Доценка, А. Логова, М. Мазура, А. Підлісного, а також і Тараса Шевченка (Національний музей Тараса Шевченка); «Нью-Йорк – Іловайськ: вибір» – пам'яті американця українського походження Маркіяна Паславського, який загинув під Іловайськом у 2014 році (Музей російсько-української війни в Збаражі на Тернопільщині). Також Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого представила у Києві виставку, до якої увійшли матеріали з хронології подій Революції Гідності, добірка свідчень очевидців, фотоальбоми, статті з періодичних видань, нариси, поетичні та прозові твори, присвячені Героям Небесної Сотні. 22 лютого цикл жалобних заходів завершили тематичний вечір «Пливе кача: пісня, що стала реквіємом» в Інформаційно-виставковому центрі Музею Майдану та Концерт пам'яті та сили «10 років незламності» в ефірі Національної суспільної телерадіокомпанії України.

Міжнародний день рідної мови

21 лютого в одному з укріплень Херсона відбувся перший Південний фестиваль «Рідна мова – шлях до перемоги». У ньому взяло участь понад пів сотні людей, вдвічі більше долучились онлайн. В межах фестивалю організовано виставки, концерти, вікторини на знання мови та традицій і багато іншого. Зокрема у програмі: онлайн-студії за участі освітян і працівників бібліотек – «Українська на Півдні України: сміливість бути нескореною»; мовний кінопростір; майстер-клас «Лялька-мотанка сакральний український оберіг», екскурсія історією розвитку мови у регіоні «Хронологія лінгвоциду: Херсонщина» (Херсонський обласний краєзнавчий музей); інфодайджест «Бібліотека і мова у просторі та часі» (Херсонська обласна бібліотека для юнацтва ім. Бориса Лавренюка); презентація інноваційних форм та методів роботи: «Мовний форпост бібліотеки» (Херсонська обласна бібліотека для дітей ім. Дніпрової Чайки), «З мовою рідною і в горі, і в радості» (Херсонська обласна універсальна бібліотека ім. Олесея Гончара); святкове дійство «Поетична шафа».

21 лютого громадська організація «Nefes» провела шостий онлайн-диктант кримськотатарською мовою. Цього року текст написав політв'язень, кримський активіст, журналіст кримськотатарської газети «Авдет» Асан Ахтемов. Наразі він перебуває в російському ув'язненні через сфабриковану справу.

Лауреатами премії імені Дмитра Нитченка 2024 року стали: український мовознавець М. Железняк; громадський діяч, науковець Ю. Костенко; краєзнавець, дослідник і журналіст О. Панченко. Відзнаку, яку щороку присуджують за пропаганду українського слова, засновано 2000 року Лігою українських меценатів та родиною Дмитра Нитченка (Австралія).

Вшанування пам'яті

21 лютого у Києві в Бабиному Яру відбулася церемонія вшанування пам'яті української поетеси і діячки ОУН Олени Теліги та її побратимів. У заході взяли участь представники органів державної влади, духовенства, громадських організацій – ОУН, НРУ, Товариства імені Олени Теліги й Ольги Басараб. Також виступив бандурист, лірник, очільник музичного гурту «Хорея Козацька» Т. Компаніченко. Цього дня у Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого про багатогранний творчий світ поетеси розповіла філологиня, мистецтвознавиця Н. Василюшина. Лекцію «Олена Теліга. Повернення» підготовлено на основі листів, документів, спогадів сучасників, поетичних та прозових творів О. Теліги.

22 лютого у Волинському національному університеті в Луцьку відкрито виставку до дня народження Лесі Українки та ювілею Олени Пчілки – «Олена Пчілка. Портрет». У музеї імені Лесі Українки експонувалися фото із сімейного архіву Косачів-Драгоманових, їхні побутові речі, листи, листівки, оригінали творів тощо. 25 лютого Літературно-меморіальний музей Лесі Українки, що у Звягелі на Житомирщині, презентував шість зображень про факти з життя української письменниці, створених за допомогою штучного інтелекту письменником

М. Якубом. У день народження Лесі Українки працівники Полтавської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. Котляревського разом із акторами Полтавського обласного театру ляльок показали театралізовану виставу «Чи була вона щаслива?».

7 лютого у Києві встановлено меморіальну дошку на фасаді будівлі Національної спілки письменників України, де в 1988–90 роках діяв оргкомітет Народного Руху України з відродження Української Державності. Автор пам'ятки – український скульптор, н. х. України М. Білик.

Благодійність

26 лютого у Національному музеї «Київська картинна галерея» відкрито благодійну фотовиставку «Сталеві духом» – спільний проект Київської школи фотографії та Івано-Франківської обласної клінічної лікарні. Автор світлин – фотограф-волонтер К. Сова. Героями виставки стали захисники з різних куточків України, які отримали важкі поранення на полі бою, зазнали ампутації кінцівок та перебувають на лікуванні й реабілітації. Мета проекту – збір коштів на закупівлю ліків від фантомних болів.

16 лютого у Львівському національному академічному українському драматичному театрі ім. Марії Заньковецької відбувся благодійний показ вистави «Земля» за повістю О. Кобилянської. Усі виручені від квитків кошти благодійний фонд «Мистецька варта» спрямує на закупівлю FPV-дронів для 24-ї Окремої механізованої бригади імені Короля Данила.

10 лютого у Мистецькому цюколі Рівненської обласної філармонії презентовано виставку фоторобіт поета та військового Максима «Далі» Кривцова «Далі: Я поверну собі своє життя», організовану разом із громадською організацією «Молодіжна платформа “Яскраво”». Для гостей заходу було влаштовано аукціон світлин митця, кошти з якого буде перераховано на підтримку та збереження пам'яті про героя.

У центрі Луцька встановлено двометрову скульптуру з нержавіючої сталі у вигляді зерна, що символізує створення, зародження та збереження. Її створили українські митці О. Золотарьов та В. Грубляк. Реалізацією проекту займалась громадська організація «Алгоритм дій», щоб допомогти благодійному фонду «Повернись живим» зібрати кошти на металошукачі та інше обладнання для розмінування України. Долучитися до збору можна на сайті «Зерна» і за допомогою інформаційної таблички з QR-кодом, яку розміщено біля скульптури.

Благодійна організація «Культура дії» випустила листівки з традиційними орнаментами Харківщини, які можна придбати у київських книгарнях і підтримати переселенців. На листівках авторства етнофотографки Д. Федосенко відтворено візерунки з писанок від О. Білоус, а також малюнки за мотивами автентичного рушника та наріжника XIX ст.

Видавництво «Ранок» і «Фундація Дім Рональда МакДональда» запустили благодійну акцію «Даруй книгу – даруй добро!». Ініціатива має на меті наповнити новими книгами Сімейні кімнати у дитячих лікарнях, якими

опікується
Фундація.

Українські ілюстратори створили лімітовану серію листівок «Пошта любові до ЗСУ». Їх можна придбати та відправити слова підтримки бійцям на фронт, а дохід від продажів піде на придбання FPV-дронів. У благодійному проєкті взяли участь художники А. Сарвіра, М. Ектова, Х. Вершина, О. Шипілова та Є. Олійник.

Українська культурна спільнота продовжує активно підтримувати Збройні сили України. Зокрема у Києві відбулися благодійні поетичні вечори: «Вирощуючи супротив» від Громадського радіо на підтримку спецпідрозділу «Ангели» (митці І. Ківа, А. Ютченко, Б.-О. Горобчук, М. Глонті та Сід); «Вірші в укритті» – збір на ремонт автівок 244 батальйону 112 бригади ТрО (журналістка медіа «Новинарня» М. Ільотьо, поетки Т. Власова та М. Пономаренко); «Суголосні» – на автівку для ГУР (читання поезії військовослужбовців А. Дроня, В. Пузіка,

Л. Жарікової, Є. Тур, С. Рубніковича). У Дніпрі відбувся благодійний поетичний вечір С. Жадана та Т. Власової «Видихи і цитати». Кошти від концерту буде передано на потреби 13 Бригади Національної гвардії України «ХАРТІЯ». Реалізується також чимало волонтерських ініціатив: видавчиня, літературна редакторка І. Ніколайчук збирає на *Autel EVO 4T Max* для 93 ОМБр; письменник, військовий А. Чех – на ремонт авто для підрозділу, в якому служать його побратими; письменники Ю. Сливка й А. Любка розігрують 25 своїх книжок для закупівлі авто на потреби ЗСУ; письменник, перекладач, видавець О. Українець оголосив збір на дрони для 130 батальйону ТрО; письменниця, літературознавиця Т. Калитенко – на авто для 3 окремої танкової бригади; заступниця головного редактора видавництва «Vivat», поетка О. Рибка пропонує долучитися до збору на ремонт евакуаційних автівок і FVP-дрон для 127 ТрО; письменниця Н. Довгопол – на авто для бійців 205 батальйону 241 бригади ТрО; письменник, перекладач, видавець Є. Лір – на потреби бійців 3-ї ОШБр; поетка, письменниця К. Міхаліцина – на дрони від волонтерського фонду «Ейпріл».

Культура та ментальне здоров'я в умовах війни

Кіровоградський академічний обласний український музично-драматичний театр ім. Марка Кропивницького, ГО «Кропивницька мистецька майстерня» та КНП «Обласний клінічний госпіталь ветеранів війни КОР» запровадили спільний проєкт «Мистецтво лікує», покликаний допомогти військовим відновитися після поранень. В межах цієї ініціативи 19 лютого на сцені Театру корифеїв поранені бійці разом із професійними акторами показали глядачам п'єсу М. Кропивницького «Дай серцю волю, заведе в неволю».

Безбар'єрність

7 лютого у Києві в агентстві «Укрінформ» відбулася презентація інформаційної кампанії «Час вийти на світло», що покликана мотивувати людей

з інвалідністю долати внутрішні бар'єри та відстоювати свої права. Кампанію організувала громадська спілка «Ліга Сильних». Героями проєкту стали 10 людей з інвалідністю з Івано-Франківщини, Черкащини та Тернопільщини. Для них було влаштовано професійні художні фотосесії. Світлини експонуватимуться на вокзалах Тернополя, Івано-Франківська та Черкас у партнерстві з «Укрзалізницею». Кампанія також включає серію відеоісторій про героїв проєкту. Їх розмістять на *YouTube*-каналі «Ліги сильних». Інформаційна кампанія «Час вийти на світло» проходить в межах програми *Empower Ukraine* за фінансової підтримки Федерального міністерства закордонних справ Німеччини, *СВМ* та Європейського Форуму з питань осіб з інвалідністю.

Військовий і письменник О. Будько на псевдонім «Терен» запустив інклюзивне тревел-шоу «Відвал Ніг або All inclusive» про людей з інвалідністю. Олександр разом із медійними гостями тестує українські міста на інклюзивність, знайомить глядачів із туристичними маршрутами, пам'ятками та музеями. Наразі на *YouTube* вийшло два випуски: зі стендап-коміком В. Байдаком та ведучою М. Єфросиніною.

Регіональна культурна політика

У селі Чернечина на Харківщині хату-мазанку, якій понад сто років, перетворено на сучасний громадський простір. Будівлю відновили в межах більшого проєкту, який має на меті створити громадські центри у десяти громадах різних регіонів. Його фінансує *Cedos* та *Western NIS Enterprise Fund*. Відтепер мазанку можна використовувати як лекторій, коворкінг, залу для подій і вечірок, дитячу студію, кінотеатр, освітній простір тощо.

Культурні проєкти

12 лютого у Києві в театрі «Підвал культури» відбулося вручення другої премії-відзнаки «Чорний лотос», спрямованої на підтримку українських митців кіно та театру. Нагороду було започатковано продюсером О. Гладушевським в межах культурної платформи «Культурний Двіж». Цього року «Чорний лотос» отримали: «Ля Палісіада» (режисер Ф. Сотниченко) – фільм року; «Кортес» (Театр «Золоті ворота», режисерка Т. Губрій) – вистава року; Т. Ноябрьова («Ти мене любиш?») – режисерка кіно; Н. Сиваненко («Піна днів», Дикий театр) – режисерка театру; К. Хижняк («Я, Ніна», режисерка М. Нікітюк) – головна жіноча роль у кіно; С. Красовська («Жінка в Берліні», Малий театр, режисерка О. Щурська) – головна жіноча роль у театрі; О. Гнатковський («Довбуш», режисер О. Санін) – головна чоловіча роль у кіно; І. Колтовський («Військовий концерт», Театр драматургів, режисерка А. Сегеда) – головна чоловіча роль у театрі; Є. Цілик («Назавжди-Назавжди», режисерка А. Бурячкова) – жіноча роль другого плану в кіно; О. Жданова («Конотопська відьма», Національний академічний драматичний театр ім. Івана Франка, режисер І. Уривський) – жіноча роль другого плану в театрі; М. Панченко («Я, Ніна», режисерка М. Нікітюк) – чоловіча роль другого плану в кіно; А. Логай («Море... ніч... свічки», Театр драми і комедії на лівому березі Дніпра, режисер Е. Митницький) –

чоловіча роль другого плану в театрі; «Люксембург, Люксембург» (А. Лукіч) – кіносценарій; «Величне століття. Веселе», (С. Кулибишев) – п'єса; «Нескінченність за Флоріаном» (режисер О. Радинський) – документальний фільм; «Сусід по кімнаті» (режисер Є. Слупчук) – короткометражний фільм; К. Химчук («Ти мене любиш?», режисерка Т. Ноябрьова) – відкриття року в кіно; О. Якобчук («Зелені коридори» Н. Ворожбит, Театр драматургів) – відкриття року в театрі.

Рейтинг найпривабливіших українських митців «Золотий Ліфон» очолив актор О. Гнатковський, виконавець головної ролі у фільмі «Довбуш» режисера О. Саніна. Друге місце посів військовий і письменник А. Чех. Відзнаку «Кевларовий Ліфон» цього року присуджено мисткиням на війні: дизайнерці одягу

Ю. Сідоровій, поеткам Я. Черногуз, Є. Жаріковій, М. Кржанівській, журналістці О. Шарговській, співачкам А. Шевченко (Стасік), Х. Панасюк, А. Мартинюк, історикині М. Мірзаєвій.

Театр

Лауреатом премії імені Леся Курбаса, яку щороку вручають за вагомий внесок у розвиток сучасного театрального мистецтва України, став режисер та засновник харківського незалежного театру «Нафта» А. Вусик за постановку вистави-концерту «Веселка на Салтівці». Цього року на премію претендувало 17 режисерів.

14 лютого у Києві стартував театральний проєкт «Людина і час» про видатних діячів української та світової культури. Його ініціатори – *Rochauna Event Hall* та Майстерня Лени Лазовіч. Цього місяця в межах проєкту відбулося три події: музично-поетичний вечір «Ті Апо», імерсивна вистава-виставка «Ван Гог. Листи до брата Тео» у постановці О. Лазовіч та вистава «Леся Українка. Вершники мрій» від режисерки А. Федотової. Загалом «Людина і час» включатиме вісім вистав і перформативних заходів. Глядачі також надихатимуться історіями про Василя Стуса, Олену Телігу, Ліну Костенко та інших легендарних постатей.

Столичні театри представили у лютому свої нові роботи: «Вечеря з диваком» за Ф. Вебером і «Танго» польського письменника С. Мложека (Національний академічний драматичний театр імені Лесі Українки); «Не жалійте заварки» за п'єсою ізраїльського драматурга Х. Левіна «Якобі та Ліденталь» (Київська академічна майстерня театрального мистецтва «Сузір'я»); «Ляльковий дім» за однойменною п'єсою Г. Ібсена (Український малий драматичний театр).

Крім того, 26 лютого у Києві на сцені Національного академічного драматичного театру імені Лесі Українки можна було подивитися моновиставу «Позивний “Горобчик”» за п'єсою Н. Ворожбит «Погані дороги» від Херсонського обласного музично-драматичного театру імені Миколи Куліша (режисер С. Павлюк). 27 лютого п'єсу «Зерносховище» цієї ж авторки у театрі

Лесі Українки презентували актори Рівненського обласного музично-драматичного театру (режисер М. Голенко).

Серед театральних прем'єр лютого також: «Орфей» за поемою Лесі Українки «Орфееве чудо» в інтерпретації Є. Баннікової (Харківський академічний український драматичний театр ім. Т. Шевченка в ДК «Art Area»); рок-опера «Ісус Христос – superstar» Е. Ллойда Веббера на вірші Т. Райса (Одеський академічний театр музичної комедії ім. Михайла Водяного); «Перевізник» за драмою Г. Яблонської (Одеський академічний український музично-драматичний театр ім. В. Василька); «Кайдашеве сім'я» за мотивами повісті І. Нечуя-Левицького (Івано-Франківський національний академічний обласний український музично-драматичний театр ім. І. Франка); «Марко Лукич» за п'єсами М. Кропивницького (Кіровоградський академічний обласний український музично-драматичний театр ім. М. Кропивницького); «Людина є людина» Б. Брехта (Сумський національний академічний театр драми та музичної комедії ім. М. С. Щепкіна); «Наталка Полтавка» І. Котляревського (Закарпатський академічний обласний український музично-драматичний театр ім. братів Ю.-А. та Є. Шерегіїв); мюзикл «Гуцулка Ксеня» за мотивами однойменної оперети Я. Барнича (Закарпатський обласний театр драми та комедії, м. Хуст); «Матінка Кураж» за твором Б. Брехта (Луганський обласний академічний український музично-драматичний театр на сцені Сумського національного академічного театру драми та музичної комедії ім. М. С. Щепкіна); «Казка про рудого чорта та козацький рід» за твором Сашка Лірника (Волинський академічний обласний театр ляльок); «Самотній Захід» за п'єсою Мартіна Мак-Дона (Запорізький муніципальний театр-лабораторія «Vie»).

Музика

Державне агентство України з питань мистецтв та мистецької освіти визначило лауреатів премії імені Миколи Лисенка у 2024 році. «За видатні досягнення у професійній композиторській творчості» премію отримав Є. Петриченко за твори «Concerto Grosso з позитивом», «Осяяні чорним сонцем» та Диптих «Коляда-триб'ют». У номінації «За видатні досягнення у професійному виконавському мистецтві» перемогу здобув Р. Репка (фортепіано) за концертну програму «Левко Ревуцький. Повернення шедевр». «За видатні досягнення в музикознавстві» нагороджено музикознавицю І. Тукову за монографію «Музика і природознавство: взаємодія світів в умонастроях епох (XVII – початок XXI століття)» та науково-критичні статті, присвячені дослідженню і популяризації української музики у світі.

Національна філармонія України запросила глядачів на прем'єру серії музичних концертів-бесід із провідними українськими композиторами та виконавцями – «Музичний салон 2.0». 29 лютого проєкт відкрила програма під назвою «Шлях до мелодії» за участі композитора, віолончеліста З. Алмаші. Дискусію з автором провела музична керівниця філармонії та диригентка Н. Стець.

18 лютого у Львівському органному залі пройшла світова прем'єра Симфонії № 3 «Переможна» українського композитора З. Алмаші. Композицію виконав Академічний симфонічний оркестр Луганської обласної філармонії під орудою І. Остаповича.

Медіа про українську культуру «Лірум» вперше вручило музичну нагороду від імені редакції «Золота зоря Лірум». Церемонія нагородження відбулася 5 лютого в Національному центрі «Український дім» у Києві під час традиційної події «Зорепад релізів». Серед переможців: І. Хаїт (найкращий режисер), «Чуєш» В. Дантеса (найкращий кліп, режисерка Ю. Паскаль), «вагнякання» А. Слепакова, А. Соколова (найкращий альбом), *Otoy* («найкращий артист»), «Курган & Agregat» («найкращий гурт») та ін.

Бренд «Малютка» реалізував проєкт «Колискові з українською душею», для якого в різних куточках країни було зібрано старовинні співанки та записано їх у модерному аранжуванні. До альбому увійшли такі пісні, як «Пішла киця по водицю», «Ой, засни, засни, дитино й маленька», «Ой, люлі-люлі, налетіли гулі», «Спи, дитинко, в колисочці й велика рости». Виконали мелодійні колискові співачки *MamaRika*, *KOLA* та К. Гирман.

Візуальні мистецтва

У київських музеях й інших мистецьких просторах розпочали роботу нові виставки: «Тридцять шість видів Говерли» – серія фоторобіт Д. Купріяна (Національний музей мистецтв ім. Богдана та Варвари Ханенків); «Сутеніти» – живопис В. Бистрякова та графічні твори О. Фіщенко, «Обігнати свою тінь» – картини Ф. Чорноброва (Національний музей Тараса Шевченка); «З Україною в серці» – твори українських художників і скульпторів В. Шолудька, П. Зікунова, І. Лисенко-Ткачук, О. Ковача, М. Лампеки та ін. (Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв); «Скорботний шлях Бахмута» – цикл барельєфів на шкаралупі страусиних яєць та графічні роботи *Via Dolorosa* Д. Денисенка, «Фронтowa палітра» – роботи військового О. Базилевича, виконані з природних матеріалів (галерея «Хлібня» Національного заповідника «Софія Київська»); «Жінка. Україна. Перемога» – картини М. Поліщук (Брама Заборовського Національного заповідника «Софія Київська»); «Victory. Kyiv» – живописні твори К. Косьяненко з нової серії «Victory» (Музей книги і друкарства України); «Порожнеча» – керамічні скульптури Ю. Мирка (Київська міська галерея мистецтв «Лавра»); «Sixty» – живопис В. Шерешевського (Центр сучасного мистецтва «Білий Світ»); «Укриття. Живопис. Графіка» – роботи художниці О. Морозової (будинок-музей Лесі Українки, Музей видатних діячів української культури); «Покоління війни» – твори переможців VII Міжнародного художнього фестивалю «МАЛЮЙ.UA» (Музей-майстерня І. П. Кавалерідзе); «Червоноград» – індустріальні пейзажі, колажі, інсталяції Ю. Болси, «Аритмія» – графіка Н. Власова (ЦСМ «М17»); «Деструктивізм» – роботи анонімного графіті-райтера *Rubae* (артцентр «Я Галерея»); «Виставка пам'яті Миколи Стратілата» – гравюри майстра (галерея «Митець»); «На теренах чужини» – твори О. Архипенка, Д. Бурлюка, В. Кричевського, З. Серебрякової, С. Делоне та інших українських митців-емігрантів (галерея «Нью арт»); «Промінь входить у ґрунт» – скульптури, малюнки вугіллям, живопис Н. Кадана (галерея «Voloshyn Gallery»); «Камінь, дерево, папір» – роботи «північного циклу» А. Рибачук і В. Мельниченка (галерея «Дукат»); «Просто Ми» – творчий діалог митців Б. Чілікіної й А. Тарасюка, «Сплутані звивини» – твори професійних митців і представників ар брют, зокрема, О. Ляпіна, О. Малиха, В. Шерешевського, М. Болгар, В. Туровського та ін. (галерея «Imagine Point»); «Горизонти. Спектр» – картини Г. Криволапа (Музей української діаспори); «Боротьба за свій пейзаж» – світлина загиблого на війні фотохудожника Д. Кривого із серій «Краса Бузького Гарду» та «Київські мости» (простір *PEN Ukraine*); «Діалоги» – картини і скульптури М. Каневського та графіка К. Прудкої, «Земля – Not For Sale» – живописна серія К. Чернявського (галерея «АБС-арт»); «Яблуко та голка» – живопис, колажі, *ready-made*-об'єкти та інсталяції Н. Мурашкіної («Eye Sea Gallery»); «Ломикамінь. Жіночий спротив у Криму» – роботи художниць Е. Зіятдінової, А. Кахідзе, М. Куліковської, Л. Достлевої, Ю. По, групи «Жіночий рух опору "Зла Мавка"» (офіс Кримської платформи).

Також у містах України розгорнуто експозиції: «Земля Свята» – картини П. Сипняка (Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького);

«Зачарований ліс» – 40 світлин О. Огородника, виконаних у техніці ціанотепії (Львівський палац мистецтв); «Дорогами Сходу» – фотографії Л. Турецького, «Михайло Ткаченко. Живопис» – портрети, натюрморти та пейзажі М. Ткаченка (Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка); «Тільки політ» – скульптури, графіка, інсталяції, асамбляж, живопис Віктора та Наталії Проданчуків (Львівський музей історії релігії); «За горизонтом» – картини А. Саєнка, «Руїни та репродукції» – серія пейзажів зруйнованих міст С. Савченка (артцентр «Дзига»); «Темне» – живопис П. Сметани (львівська галерея «Зелена канапа»); «Обережно Крихке!» – фотопроект І. Станіславського, присвячений маріупольським вітражам («Mariupol Reborn» у Львові); «Присутність літа» – картини маріупольського художника П. Пономаренка (галерея «Штука» у Львові); «Крихкість життя» – дротяні скульптури І. Гречаника (фое Львівської національної опери); «Степ Міккі Маусів» – проект-дослідження

Д. Ревковського й А. Рачинського, що поєднав малюнки на папері, фотографії та фільм, знятий у 2022 році на Харківщині (Одеський національний художній музей); «Чи промінь, чи ніч» – відеоарт і акціонізм таких художників, як Д. Ерліх, М. Карабінович, А. Любов, О. Ройтбурд, А. Токовенко та ін. (Музей сучасного мистецтва Одеси разом із Одеським музеєм західного і східного мистецтва); «Краса Бузького Гарду» – роботи загиблого фотохудожника та військовослужбовця Д. Кривого, «Подих моря у співах степу» – картини А. Горбенка (Одеський музей західного і східного мистецтва); «Оптимістичний песимізм» – живопис, об'єкти та колажі сценариста та художника Є. Голубенка (галерея «ArtOdessa» в Міському саду Одеси); «World Press Photo 2023» – документальні фотографії переможців однойменного міжнародного конкурсу, «Поп-арт виставка» – художні роботи, фотографії, постери молодих митців, учасників літньої резиденції простору DCCC в Дніпрі (галерея «Артсвіт» у Дніпрі); «Космічні блукання» – стріт-арт А. Козлова (Дніпровський будинок мистецтв); «Графіка» – більш як 100 творів 42 митців різних поколінь: офорт, літографія, ксилографія, ліногравюра, комп'ютерна графіка, акварель, монотипія, пастель (Галерея мистецтв Волинської організації Національної спілки художників України); «Архітектурні Святині» – світлини фотохудожника С. Карнауха та живопис сумських художників (Сумський обласний художній музей ім. Никанора Онацького); «НаГрані» – картини та керамічні скульптури митців із Донеччини, що розповідають історію міста Слов'янськ (Хмельницький обласний художній музей); «Тарасові шляхи Вінниччини» – картини майстрів краю: В. Овраха, Л. Гринюка, І. Горобчука, М. Бабія, І. Грищука, В. Постернака, О. Рожкова та ін. (Вінницький обласний краєзнавчий музей); «Тіло» – графічні роботи й інсталяція художниці Є. Григор'ян (Центр сучасного мистецтва в Івано-Франківську); «Зразу вам скажу, це не Ейфелева вежа» – частина проекту «Маленький Париж» фотографа та відеографа О. Попенка («Асортиментна кімната» в Івано-Франківську); «Нестеменність» – акварелі Н. Кучабської (виставковий зал «Вагабундо» в Івано-Франківську); «Олександр Валента (1944–1997). Міф і реальність. Малярство,

графіка, документальне фото» – твори О. Валенти (Художній музей у Луцьку, відділ Волинського краєзнавчого музею); «Абстрактний світ Золтана Дудаша» – понад 130 картин художника-абстракціоніста З. Дудаша (Чернівецький обласний художній музей); «Про земне» – графічні роботи та твори декоративно-ужиткового мистецтва Н. Войстрикової (Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник М. Коцюбинського); «Віра» – плакати з «Чорної серії» Н. Тітова (просто неба біля Криворізького центру сучасної культури, Дніпропетровська обл.).

Музейна справа

1–3 лютого у Національному художньому музеї України відбулась триденна програма «Маргіт, Йоланта та інші львів'янки», в межах якої художник, дослідник і куратор А. Бояров представив творчість львівських модерністок. Мова йшла про роботи Маргіт Сельської-Райх (колаж «Ні, не хочемо війни», середина 1930-х) та Люни-Амалії Дрекслер (скульптура «Йоланта», 1910), які поповнили музейну колекцію у розпал повномасштабної війни. Також в експозиції глядачі мали змогу побачити невідомі досі фотографії А. Кшивоблоцького 1930-х років, архівні матеріали і портрет Дебори Фогель від сучасного художника В. Костирка.

8 лютого у столичному Національному музеї мистецтв ім. Богдана та Варвари Ханенків презентовано видання «Мистецтво Азії та ісламського світу» – спільний проєкт зі сходознавчим видавництвом «Сафран», реалізований завдяки підтримці Стабілізаційному фонду культури та освіти Федерального міністерства закордонних справ Німеччини та *Goethe-Institut*. У книзі зібрано результати наукових досліджень понад 150 пам'яток східного мистецтва, що охоплюють чотири розділи колекції музею: мистецтво ісламського світу, Центральної та Південної Азії, Китаю та Японії. Також у виданні розгорнуто описано історію азійського зібрання, започаткованого фундаторами музею – Богданом та Варварою Ханенками.

15 лютого у Музеї української діаспори відкрито міжмузейний виставковий проєкт «Українці на Монмартрі», що презентує твори українських художників-емігрантів ХХ ст., представників Паризької школи, з колекцій Музею української діаспори, Національного художнього музею України та приватних зібрань. На виставці експоновано роботи М. Андрієнка, М. Глуценка, О. Гриценка, М. Кричевського, С. Левицької, В. Перебийноса та В. Хмелюка, написані у 1920–1930-х роках. Зокрема тут можна побачити пастельні краєвиди Парижа, пейзажі з життя Антверпена та Лондона, види Крита та Стамбула, акварельні пейзажі Ніцци тощо. Також вперше за багато років широкому загалу представлено ілюстрації до творів Миколи Гоголя: дереворити до «Вечорів на хуторі біля Диканьки» авторства С. Левицької (1921 р.) та рисунки М. Кричевського до французького видання «Тарас Бульба» (1945 р.). Експозицію доповнено архівними світлинами митців та діяльності «Української групи».

23 лютого Кримський дім у Києві організував виставку «Корани, що пережили депортацію». В експозиції можна було побачити вісім примірників Коранів, у різні часи видані в Криму та за його межами, які супроводжували кримських татар довгий шлях заслання. Найдавніше видання побачило світ наприкінці XIX сторіччя. Ще один унікальний експонат – Коран, надрукований у Бахчисараї за часів першого очільника уряду проголошеної у 1917 році Кримської Демократичної Республіки Номана Челебіджихана. Проект реалізовано Духовним управлінням мусульман України «Умма» за ініціативи Муфтія Мурата Сулейманова, під кураторством Рустема Скибіна.

10 лютого у столиці в Музеї шістдесятництва розпочалося експонування виставки під назвою «Останній подарунок» – добірки ескізів і гравюр Любові Панченко, які художниця подарувала музею перед війною. Ці роботи представлено вперше, частина з них вважалася втраченою, зокрема повний цикл ілюстрацій до «Тіней забутих предків», які не увійшли до найповнішого альбому «Повернення».

7–11 лютого у Музейно-виставковому центрі «Музей історії міста Києва» тривала камерна виставка «Лінія танцю: Художник Серж Лифар». Це перший проєкт «Музею Сержа Лифаря» (філії Музею історії міста Києва), який присвячено малознаному аспекту творчості танцівника – його художній кар'єрі. У показі – малюнки, фото, запрошення на виставки, каталог, нотатки, архівні газетні вирізки, що свідчать про активну творчу та виставкову діяльність Сержа Лифаря у 1971–1975 роках.

До 120-річчя з дня народження Данила Скоропадського, лідера та провідника гетьманського руху 1948–1957 років, сина гетьмана Павла Скоропадського, київський Музей Гетьманства підготував виставку «На сторожі гетьманських ідей». Від 11 лютого до 11 березня відвідувачі мали змогу побачити особисті речі Данила Скоропадського, світлини та документи з фондової збірки музею, які засвідчують його діяльність.

17 лютого у столичній галереї «Portal 11» стартував мистецький проєкт, що знайомить шанувальників із творчістю українського художника-бойчукіста Сергія Колоса. Експозицію сформували роботи майстра різних років, що збереглися у родинному архіві та приватних колекціях. В межах виставки для всіх охочих було влаштовано благодійні лекції від Н. Кушнірук про художника, бойчукізм та найдавніших його представників.

16 лютого у Львові розпочав роботу Центр інтелектуального мистецтва «Меркурій», що зібрав кількасот знакових зразків українського мистецтва, створеного за останні сто років. Експозицію прем'єрного проєкту «Ретроспектива інтелектуального мистецтва України» поділено на п'ять періодів: мистецтво індивіда, мистецтво прогресу, мистецтво моральної опозиції, мистецтво цинічного дискурсу та мистецтво дієвих інтелектуалів. Кураторський задум – показати глядачам процеси, що відбувалися в українському мистецтві впродовж багатьох десятиліть поспіль. Представлено, зокрема, твори Я. Гніздовського, М. Примаченко, К. Звіринського, Є. Лисика, А. Горської, Ф. Тетянича, К. Зоркіна, С. Якуніна, О. Фурдіяка, А. Максименка, Р.

Жука та багатьох інших. З нагоди відкриття новий артпростір запусив благодійні ініціативи: відвідувачі можуть долучитися, придбавши благодійний квиток чи особливий мерч, або взявши участь у спеціальній кураторській екскурсії. Кошти буде спрямовано на протезування українських військових в Національному реабілітаційному центрі «Незламні»

19 лютого у підвальному приміщенні львівського Палацу мистецтв відкрито Музей приватної колекції Роксоляни Шемчук, в якому демонструється автентичний одяг та прикраси з усієї України. Етнограф та колекціонерка збирала, формувала та відновлювала шедеври народної творчості протягом 30 років. Колекція Р. Шемчук налічує декілька тисяч предметів. Серед унікальних речей, доступних для огляду: вишитий бісером кептар початку ХХ століття з Буковини, у якому виступав О. Псюк з гурту *Kalush Orchestra* на Євробаченні-2022, та весільний убір Марічки з фільму «Довбуш». Концепцію музею розробив архітектор В. Романинець.

9 лютого у Запоріжжі в Музейних студіях «Місто за порогами» Національного заповідника «Хортиця» експоновано артефакти доби бронзи та козацтва, знайдені під час обстеження обмілілих ділянок Каховського водосховища. Це, зокрема, фрагменти ліпного посуду та давньогрецьких амфор, кинджал доби бронзи, кам'яні знаряддя праці, вістря стріл, предмети озброєння козацького часу, ковальський молот тощо. Загалом до фондів Національного заповідника «Хортиця» після підриву Каховської ГЕС надійшло понад три тисячі експонатів.

Збереження та охорона культурної спадщини

8 лютого у Софії Київській відбулась презентація факсимільних видань Христинопільського Апостола XII ст., Апостола Федоровича 1574 року та Теслугівського Апостола 1594 року. Захід увінчав тривалу співпрацю Національного заповідника «Софія Київська», Видавництва «Горобець», Благодійного фонду імені Б. Возницького, Центру дослідження і відродження Волині. Це вже четвертий першодрук, виданий у форматі спільної ініціативи «Повертаємо в Україну культурну спадщину». В презентації взяли участь представники влади, церкви, меценати, видавці, науковці, співробітники музеїв. Програму заходу доповнив музичний супровід – виступ камерного ансамблю «Київ».

Креативна агенція *Brain Tank* створила анімаційні відео для платформи «Київ Цифровий» з артефактами Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків, які було незаконно вивезено радянською владою до росії. Серед них – пам'ятка іранського мистецтва «Ширванський водолій», срібна чаша з козерогами епохи Сасанідів, картина «Адам і Єва» Льюїса Кранаха Старшого тощо. Крім того, в межах проекту з цифровізації музейного надбання і розвитку культурно-туристичного хабу Києва фахівцями розроблено 3D-тур Музеєм видатних діячів української культури. За допомогою додатка «Київ Цифровий» можна здійснити віртуальну подорож меморіальними будинками Миколи

Лисенка, Лесі Українки, Панаса Саксаганського, Івана Франка та Михайла Старицького.

14 лютого Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал» опублікував онлайн-каталог своєї колекції. Він містить мистецьку й археологічну частину музейної збірки та супроводжується статтями про дослідження та формування колекції. Наразі на сайті представлено понад дев'ять тисяч експонатів: археологічні знахідки, отримані під час розкопок в межах сучасного Мистецького арсеналу; твори історичного авангарду; роботи сучасних митців; побутові речі, боністика, фалеристика, нумізматики, зразки сакрального мистецтва та культові речі тощо.

В Ужгороді завершено масштабну реставрацію настінних розписів головної нави Хрестовоздвиженського Кафедрального собору. Над відновленням розписів періоду XVIII–XX століть працювали фахівці *Karp Restorer* впродовж чотирьох років. За цей час було проведено комплексні дослідження пам'ятки, а також зроблено всі необхідні протиаварійні, консерваційні та реставраційні заходи, що дали змогу відкрити та зберегти автентичні малярські композиції. Більше інформації про кожен з елементів оздоблення будівлі відвідувачі зможуть отримати з інформаційних стендів, представлених у соборі.

У Державному історико-культурному заповіднику «Тустань», що на Львівщині, оцифровано частину евакуйованої колекції Харківського літературного музею. Наразі цифровий архів містить близько двох тисяч предметів, зокрема, періодичні видання, документи, рукописи Л. Курбаса, І. Дніпровського,

М. Хвильового. Пілотний центр оцифрування запрацював в межах проекту «Кризова інвентаризація та стрибок до цифровізації музейного обліку», який реалізується ГО «Тустань» разом із КЗ ЛОР «Адміністрація державного історико-культурного заповідника "Тустань"», *HeMo: Ukrainian Heritage Monitoring Lab* та ГО «Український центр розвитку музейної справи» за фінансової підтримки Європейського Союзу.

У селі Мошни на Черкащині силами громадської організації «Україна інкогніта» реалізовано проєкт «Культурний вимір села Мошни». В межах ініціативи створено тривимірні моделі кількох історичних та архітектурних пам'яток, розташованих на території громади, зокрема, це: Спасо-Преображенська церква 1840 року; музей Тараса Шевченка в будівлі заїзду XIX століття; еллінська (грецька) школа; будинок лікаря, єдина дерев'яна будівля архітектора В. Городецького, яка залишилася в Україні; римо-католицький костел 1857 року. Біля кожного об'єкта встановлено інформаційні стенди з описом та QR-кодом, який веде на сайт проєкту.

Львівське бюро *Skeiron* разом із компанією *BIMprove* створили архітектурну 3D-модель Бродівської синагоги на Львівщині, пам'ятки архітектури національного значення XVIII століття, що перебуває в аварійному стані. Цифрове зображення будівлі може бути використано для проєктування протиаварійних робіт.

Міністерство культури та інформаційної політики України додало до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України чотири нових позиції: традиції приготування та споживання каші «Зозулі» на Вінниччині; традицію приготування затірки у селі Крива Лука на Донеччині; кавову традицію кримських татар; традиційний танець кримських татар «Агир ава ве Хайтарма».

Кіномистецтво

За підтримки Президента України та ініціативи Державного агентства України з питань кіно започатковано проведення національного фестивалю фільмів, знятих під час російсько-української війни. Перший кінофестиваль «Cinema for Victory» тривав з 23 по 29 лютого в Національному центрі «Український дім» у Києві. До складу міжнародного журі увійшли, зокрема, кінооператор С. Михальчук, акторка І. Мельник і кінопродюсерка О. Пантелеймонова. Програму склали двадцять короткометражних і повнометражних документальних стрічок. Переможцем «Cinema for Victory» стала «Довга доба» режисера А. Бадоева. Грошовий приз буде додано до благодійного збору від перегляду фільму й спрямовано на реабілітацію важкопоранених військових. Відзнаку глядацьких симпатій здобула стрічка «Терикони» Т. Томенка. Крім того, сім картин отримали спеціальні відзнаки журі: «Незавершений політ» М. Короткого, «Авіапрорив на Азовсталь. Небо» А. Шевченка, «Форма вогню» В. Київського, «Область героїв» О. Комаровського, «Йди за мною» Л. Левицького, «Проникаюче світло» В. Ключова, «Володарі неба. На межі» М. Хотіленка.

19 лютого у столичному кінотеатрі «KINO42» розпочався фестиваль «Культура під час війни в Україні», організований Представництвом ЄС в Україні у співпраці з виданням *Ukrainian* в межах комунікаційної кампанії «Разом творимо. Разом зберігаємо». Подію відкрила прем'єра стрічки «Культура під час війни. Музеї», яка завершує цикл із п'яти картин, створених за матеріалами соціокультурних експедицій *Ukrainian* в різні регіони на півночі, півдні, сході та заході України. До 23 березня усі фільми цього циклу мали можливість побачити глядачі Києва, Чернігова, Полтави, Одеси та Львова.

22 лютого платформа *Takflix* випустила добірку українського короткого метру «Любов варта всього» про кохання в умовах воєнного стану. До альманаху увійшло чотири стрічки українських режисерів, створені після 24 лютого 2022 року: «Як це було» А. Солоневич і Д. Коцура, «Войси з Бахмута» І. Бабаєва, «Поки тут тихо» О. Подолянко і Н. Хікмета, «Лелеки завжди повертаються додому» Г. Козютинської. Напередодні онлайн-релізу *Takflix* провів низку публічних показів альманаху в різних містах України, зокрема, в Харкові, Запоріжжі, Дніпрі, а також випустив короткометражки в обмежений прокат. Проект «Любов варта всього» підтримано в межах програми *(re)connection UA 2023/24*, що реалізується ГО «Музей сучасного мистецтва» та *Ukrainian Emergency Art Fund* у партнерстві з ЮНЕСКО.

8 лютого у широкий український прокат вийшла біографічна драма «Інший Франко» режисера І. Висневського. Фільм створено за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України та Львівського національного музею Івана Франка.

Література

3 лютого у Бердичеві на Житомирщині відбулось урочисте вшанування учасників Міжнародної літературної премії імені Всеволода Нестайка. Цю нагороду торік заснував благодійний фонд «Карітас Бердичів УГКЦ» за ініціативи місцевого літератора В. Хмелівського та за підтримки Національної спілки письменників України. На конкурс було подано 25 робіт, його учасники – автори з різних регіонів України, а також з Італії та Молдови. Дипломом лауреата нагороджено вінницьку письменницю І. Зелененьку. Переможниці вручено сертифікат на суму десять тисяч гривень для видання її твору «Олешко».

Визначено переможців літературної премії імені Михайла Стельмаха, заснованої у 2006 році Вінницьким земляцтвом у Києві та редакцією літературного журналу «Вінницький край». Лауреатами премії за 2023 рік стали: В. Мількевич за добірку віршів «Полиновий цвіт» (номінація «Поезія»); Л. Сичко за оповідання «Евакуація 2» (номінація «Проза»); М. Дорош з історичною розвідкою «Скіфський Ескампей, чаша Аріанта – на вінницькій землі. Історія Хмільницького району з древніх часів» (номінація «Публіцистика»).

Бібліотечна справа. Промоція читання

У лютому бібліотеки Донеччини отримали «Валізи з книжками» від *Goethe-Institut Ukraine* – видання українських авторів про те, як правильно говорити з дітьми про війну. Досвідчені експерти обрали для валізки найкращі книги, з якими дітям буде легше проживати травматичний досвід, або ж просто занурюватися в історії та шукати в них опору. У наборі є також дві розмальовки на основі однієї з дібраних книжок, які розробив міжнародний благодійний фонд *Kateryna Biloruska Foundation*, та посібник із психології. Наразі книжкові валізи від *Goethe-Institut Ukraine* отримали: Донецька обласна бібліотека для дітей; Торецька міська центральна бібліотека, бібліотека-філія N 5 ТМЦБ; Будинок народних традицій селища Щербинівка Торецької громади; Костянтинівська центральна міська публічна бібліотека; Маріупольська бібліотека ім. В. Г. Короленка; Великоновосілківська публічна бібліотека; Покровська бібліотека ім. Т. Г. Шевченка. Також книгозбірні Покровської, Олександрівської, Краматорської, Селидівської, Черкаської, Торецької, Гродівської, Мирноградської та інших громад Донеччини запустили акцію «Подаруй бібліотеці українську книгу». В межах цієї ініціативи бібліотеки отримали, зокрема, авторські книги від української письменниці, перекладачки, редакторки К. Міхаліциної, книги англійською мовою від Українського ПЕН, дитячі книжки від видавництва «Ранок» та ін.

Український інститут книги розмістив на своєму сайті новий розділ – «Інтерактивна мапа книжкової екосистеми України», який може зацікавити

читацьку аудиторію. Наразі він містить інформацію про книгарні України. Станом на 28 лютого у переліку 447 закладів. Згодом сюди буде додано інформацію про бібліотеки, літературні музеї та книжкові фестивалі. Мапу розробила студентка Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка К. Плевако під керівництвом провідної фахівчині відділу промоції читання Українського інституту книги В. Карасьової.

Просвітництво

Громадська організація «Культурний Проєкт» запустила освітній проєкт «У пошуках ідентичності», в межах якого організовує низку відкритих лекцій і дискусій, аби глибше дослідити складні теми національної ідентичності, історичної пам'яті та деколонізації. Фокус спрямовано переважно на регіони Півдня та Сходу України. Першу лекцію під назвою «Чому важливо говорити про ідентичність в умовах війни?. Культурна ідентичність» 21 лютого провела Н. Кривда – українська філософиня, професорка кафедри української філософії та культури Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 23 лютого відбулась розмова з істориком В. Скальським на тему «Як ми тут опинилися? Магістралі і манівці української історії ХХ сторіччя», а 27 лютого – онлайн-дискусія «За що ми воюємо? За ідентичність, за територію, за історію, за культурну спадщину?» із Н. Кривдою та В. Скальським. До участі у проєкті запрошено також науковців В. Кебуладзе, Д. Клочко, Т. Лютого та інших.

29 лютого на радіо «Культура» пройшла прем'єра документального проєкту «Львівський "Апостол": як постало українське друкарство», який приурочено до 450-річчя видання Іваном Федоровичем першої в Україні друкованої книжки. Авторка радіопрограми – М. Люта. Учасники – історикиня й дослідниця стародруків Н. Бондар, книгознавець Д. Палій, журналіст і письменник, автор книжки про Івана Федоровича «Прес, чорнило, три гармати» П. Яценко.

Креативні індустрії

Український бренд *byMe* презентував колекцію «Березіль», натхненну українським режисером, актором і драматургом Лесем Курбасом і його театром. Основою колекції стали матеріали Музею театального, музичного та кіномистецтва України – ескізи, костюми й декорації. Сюди ввійшли, зокрема, вишита сорочка молочного кольору з елементами ескізів костюмів до вистав «Газ» і «Мікадо» авторства головного художника театру «Березіль» В. Меллера, а також мініспідниця із зображенням машинки з декорацій до вистави «Алло, на хвилі 477!». Презентація колекції відбулася в Українському малому драматичному театрі перед показом вистави «Маклена Граса» – останньої спільної роботи Леся Курбаса та Миколи Куліша перед арештом й ув'язненням.

Матеріал підготувала

Кобзаренко Л. П., провідний редактор
відділу наукового аналізу та
узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,16. Б/т. Зам. 25. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12